

Вона покликана забезпечити всебічний гармонійний розвиток організму у цілому й окремих його систем; озброїти спеціальними знаннями, вміннями і навичками, які потрібні у повсякденному житті; сприяти вихованню моральних, вольових і естетичних якостей людини [6].

Зібраність, стрункість і підтягнутість - якості, що виокремлюють людину котра займається гімнастикою. Заняття гімнастикою їх чітка регламентація та вимоги до точності виконання рухів, необхідність дотримання дисципліни, старанність, наполегливість створюють умови ефективного впливу на естетичні переживання і запити школярів [2]. Дієвим засобом виховання в учнів виразності і пластичності під час виконання гімнастичних вправ а також дотримання певної форми рухів є наявність музичного супроводу в ході їх виконання, що розширює естетичні можливості учнів. Цьому сприяють уроки фізичної культури з використанням танцювальних вправ, ритмічної гімнастики, вправ художньої гімнастики.

Останнім часом розробляються і нетрадиційні, інноваційні системи та методики фізичної культури, які впливають на фізичний розвиток підростаючого покоління [4]. Серед них існують, різні фізкультурно-оздоровчі системи, як для юнаків, так і для дівчат, які сприяють формуванню естетичних поглядів учнів і в позаурочний час на секції з аеробіки і її різновидів (аква-або гідроаеробіка, степ-аеробіка, слайд-аеробіка, танцювальна аеробіка: фанк, хіп-хоп і ін), атлетичної гімнастики, шейпінгу, калланетики, різновидів фітнесу і т.д.

Висновок. Підсумовуючи вище викладене хочемо сказати, що гімнастика, як засіб фізичного виховання своєю різноманітністю форм покликана різносторонньо формувати естетичну культуру учнів і тим самим сприяти їх гармонійному розвитку, що в свою чергу відповідає вимогам які ставляться до фізичного виховання зокрема і освіти в цілому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Адаскіна А. А. Особливості прояву естетичного ставлення при сприйнятті дійсності / А. А. Адаскіна // Питання психології. – 1999. – № 6. – С.100-110.
2. Бервінова Н.С. Дослідження естетичної підготовленості студентів фізкультурних вузів на заняттях гімнастикою. – Дис. канд. пед. наук. 13.00.04; Утв 18.07.79. - М. 1977. – 172с.
3. Короткий словник з естетики: Книга для вчителя / За ред. Аконьшина Е.А., Аронова В.Р., Овсяннікова М.Ф. - М.: Просвещение, 1983. – 224с.
4. Лук'яненко В.П. Фізична культура: основи знань / В. П. Лук'яненко // Навчальний посібник. – Ставрополь: Вид-во СГУ. – 2001. – 224с.
5. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 201–2021 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nmu.ua/files/strateg_rozv_2012.pdf
6. Огнистий А. В. Теоретико-методичні основи гімнастики / А.В. Огнистий, М. В. Божик, Р. А. Власюк // Навчально-методичний посібник. – 2016. – 210с.
7. Ротерс Т. Т. Взаємодія фізичного та естетичного виховання старшокласників у процесі профільного навчання / Т. Т. Ротерс // Вісн. Луган. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка : Педагогічні науки. – 2008. – № 4(143). – С. 232-237.

Возьна М.

Науковий керівник – доц. Винничук О.Т.

ПОНЯТТЯ ІНТЕЛЕКТУ ТА ЙОГО СКЛАДОВИХ У ЗАРУБІЖНІЙ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ

Проблема дослідження інтелекту, інтелектуальних здібностей, інтелектуального (розумового) розвитку є однією з найстаріших та водночас найактуальніших проблем психолого-педагогічного дослідження. Адже успішне виконання будь-якої діяльності, а особливо навчально-пізнавальної, інтелектуально-творчої залежить, перш за все, від наявності і участі у цій діяльності інтелектуальної складової суб'єктів навчального процесу. Інтелект визначає успішність діяльності людини. На нашу думку, від нього залежить: адекватність поведінки в міжособистісних стосунках, рішення комплексу навчальних, життєвих та професійних проблем, соціальний статус та самореалізація в житті. Отже, інтелект є показником не лише когнітивного, а й цілісного особистісного розвитку. Знання педагогом структури і змісту інтелектуальної складової суб'єктів навчального процесу є невід'ємною умовою його ефективної педагогічної діяльності.

Мета статті - надати характеристику інтелекту та його складовим на основі аналізу виявилось об'єктом дискусій, суперечностей, критики. Певний час в психології інтелект ототожнювався з мисленням і не розглядався як окрема єдина когнітивна система.

Протягом ХХ –початку ХХІ століття дослідники в області психології, педагогіки, соціології, філософії, кібернетики та інших областей наукового пізнання намагались дослідити поняття «інтелект».

Серед зарубіжних дослідників інтелекту виділяють: Р.Амтхауера, Ф.Вернона,Ф.Гальтона, А.Біне, Ч.Спірмена, Е.Боринга, Л.Термена, Г.Спенсера, В.Штерна, Л.Л.Терстоуна, Г.Ю.Айзенка, Р.Стернберга, Р.Б.Кеттела, Мейера та інших.

Результати психолого-педагогічних досліджень поняття інтелекту зарубіжними науковцями сприяють розширенню його розуміння.

За філософським словником «Інтелект (лат. Intellectus – пізнання, розуміння, розум) – суб'єктивна здатність живих істот здійснювати соціально-орієнтовану діяльність, що виражається у пристосуванні до середовища, його творчій зміні. Як здатність, що дозволяє живим істотам активно досягати поставленої мети» [1, с.234].

У соціолого-педагогічному словнику за редакцією В.В.Радула [2, с.95] інтелект розглядається як здатність до мислення, раціонального пізнання.

За психологічним словником «Інтелект (від лат. Intellect – розуміння, пізнання) – це:

1) загальна здатність до пізнання і рішення проблем, визначає успішність будь-якої діяльності і є основою інших здібностей;

2) система усіх пізнавальних здібностей індивіда: відчуття, сприйняття, пам'яті, мислення, уяви;

3) здатність до рішення проблем без проб і помилок «в умі» [3, с.31].

Поняття «інтелект» (англ. intelligence) як об'єкт наукового пізнання було введено в психологію англійським антропологом Ф. Гальтоном в кінці XIX ст.

Наступні історичні етапи дослідження інтелекту пов'язані зі спробами структуризації цього психологічного поняття та виділення в його змісті особистісного чинника. Відповідно до великої кількості наукових досліджень в області інтелекту та теорій інтелекту, існує велика кількість підходів до розкриття цього поняття. На основі аналізу наукових джерел з проблеми інтелекту людини, можна виділити наступні підходи до розуміння сутності поняття «інтелект», які протягом XX –початку XXI століття підлягали науковому аналізу:

- феноменологічний підхід (інтелект пояснюється в контексті проблеми організації феноменального поля свідомості (М.Вертгеймер);

- психометричний підхід (інтелект розглядається як такий, що вимірюється тестами інтелекту (А.Біне);

- контекстуальний (соціокультурний) підхід (інтелект – як результат процесу соціалізації, а також впливу на нього культури (Л.С.Виготський, П.Ружгіс);

- біологічний (генетичний) підхід (інтелект – як генетично зумовлений адаптаційний механізм, що сприяє пристосуванню людини до різних умов, виступає як здатність особистості зосереджувати свої розумові зусилля на засвоєнні та застосуванні інформації в житті, адекватно реагувати та знаходити правильні шляхи рішення проблемних ситуацій (Ж.Піаже);

- діяльнісний підхід (інтелект – як особлива форма людської діяльності (А.В.Брушлінський, С.Л.Рубінштейн, Н.Ф.Тализіна);

- освітній підхід (інтелект – як чинник і результат цілеспрямованого навчання, зокрема, як «зона найближчого розвитку» за Л.С.Виготським, як здібність або один з факторів успішності навчання за В.М.Дружиніним, С.А.Корніловим);

- інформаційний підхід (інтелект – як сукупність процесів переробки інформації в процесі вирішення складних логічних задач, як аналог роботи комп'ютера (Г.Ю.Айзенк, В.А.Звегенцев);

- функціонально-рівневий підхід (інтелект як система різнорівневих пізнавальних процесів (структурно-рівнева теорія інтелекту Б.Г.Ананьєва), інтелект як ієрархія пізнавальних процесів (теорія функціональної організації пізнавальних процесів Б.М.Величковського);

- регуляційний підхід (інтелект – як чинник саморегуляції психічної активності (Р.Стернберг); метакогнітивний (інтегративний) підхід (інтелект – як багатоаспектний, однак інтегрований конструкт (В.Ю.Крамаренко, В.Е.Нікітін, Г.Г.Андрєєв, М.Л.Смульсон, М.О.Холодна) [4].

У представників кожного підходу виробились свої уявлення про поняття «інтелект». Розглянемо їх детальніше.

Б.Г. Ананьєв вважає, що інтелект є складною розумовою діяльністю, яка характеризується єдністю міжфункціональних зв'язків пізнавальних функцій різного рівня (зокрема, психомоторики, пам'яті, уваги, мислення). В.М.Дружинін зазначає, що інтелект виражає властивість, здібність, здатність до мислення.

Ю.Крамаренко, В.Е.Нікітін, Г.Г.Андрєєв розглядають інтелект як сукупність розумових здібностей людини, як інтегральну і високо диференційну здібність до мислення, як універсальну тренуваність мозку.

Ж.Піаже розглядає поняття «інтелект» як гнучку, одночасно стійку структурну рівновагу поведінки, як адаптацію до оточуючого світу, що виражається в підтриманні рівноваги між асиміляцією (засвоєння та відтворення елементів середовища у психіці суб'єкта у вигляді когнітивних схем) та акомодациєю (зміна цих когнітивних схем залежно від вимог об'єктивного світу).

М.Л.Смульсон тлумачить поняття інтелект як цілісне інтегроване психічне утворення, яке забезпечує породження, конструювання і перебудову особистісних ментальних моделей світу

Р.Стернберг розглядає інтелект як вид розумової саморегуляції (самоуправління) своїм життям конструктивним, метакогнітивним способом, метакогнітивною адаптивною поведінкою.

На думку М.О.Холодної: «Інтелект – форма організації індивідуального ментального досвіду у вигляді наявних ментальних структур, породжуваного ними ментального простору відображення і ментальних репрезентацій явищ, які будуються у рамках цього простору» [5].

Як бачимо, передусім інтелект вчені характеризують як загальну здібність, метакогнітивну

структурну організацію, систему психічних механізмів, як інформаційну, адаптивну та регулятивну діяльність, що полягає у здатності ефективно розв'язувати задачі, навчатися, використовувати набутий досвід для вирішення проблем, адаптуватись у суспільстві

У психологічних дослідженнях зарубіжних дослідників ХХ ст. в області інтелекту намагались окреслити його структуру: когнітивні моделі (багатофакторні, ієрархічні моделі Ч.Спірмена, Л.Л.Терстоуна, Р.Б.Кеттелла, Ф.Вернона, Дж.Гілфорда); здібності, пов'язані з міжособистісним спілкуванням і рішенням щоденних проблем (триархчна теорія Р.Стернберга); виділені особливі види інтелекту (теорія множинності форм інтелекту Г.Гарднера); операційна теорія інтелекту Ж.Піаже.

Ієрархічну модель структури інтелекту запропонував Ч.Спірмен. Цей науковець започаткував перший напрям дослідження структури інтелекту. Дослідник запропонував двофакторну теорію організації властивостей інтелекту. Згідно цієї теорії, будь-яка інтелектуальна діяльність містить єдиний спільний фактор (генеральний g-фактор) і ряд специфічних s-факторів, властивих лише одному виду діяльності. Зокрема, g-фактор містить загальну розумову енергію, а різні види специфічних факторів відображають механізми, за допомогою яких ця енергія використовується в різних видах діяльності. До трьох основних підфакторів загального інтелекту вчений відносив: числовий (обумовлює успішність вивчення точних наук), просторовий (обумовлює успішність навчання предметів природничо-гуманітарного циклу), вербальний (обумовлює успішність навчання всіх предметів, а особливо – гуманітарних) [6].

Одним з провідних представників багатофакторної теорії інтелекту був Л.Л.Терстоун. Він виділив 7 чинників, які позначив як «первинні розумові здібності»: «просторовий» (здібність мислено оперувати просторовими відношеннями), «сприйняття» (здібність деталізувати зорові образи), «числовий» (здібність виконувати основні арифметичні дії), «вербальне розуміння» (здібність розкривати значення слів), «легкість мовлення» (здібність швидко підібрати слово за заданим критерієм), «пам'ять» (здібність запам'ятовувати і відтворювати інформацію), «логічне розмірковування» (здібність виявляти закономірність в ряду букв, цифр, фігур) [7].

Ми здійснили узагальнення і виділили власне бачення поняття інтелекту. Це поняття можна розглядати як інтегроване психологічне явище, що об'єднує в своїй структурі когнітивні і особистісні властивості особистості та спрямоване на набуття та застосування знань і досвіду у побудові логічних схем та розумових операцій, з подальшим використанням їх у процесі мислення. Ми схильні до інтегративного підходу у визначенні структури інтелекту. На наш погляд, складові інтелекту не є окремо функціональними, а поєднані між собою міжфункціональними та міжструктурними зв'язками.

ЛІТЕРАТУРА

1. Філософський словник [за ред. В. І. Шинкарука]. – 2 вид., перероб. і доп. – К: Голов. Ред. УРЕ, 1986. – 800 с.
2. Соціолого-педагогічний словник [за ред. В. В. Радула]. – К. : Екс Об, 2004. – 304 с.
3. Психологический словарь [под ред. В. П. Зинченко, Б. Г Мещерякова]. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Педагогика-Пресс, 1999. – 440 с.
4. Холодная М. А. Психология интеллекта: парадоксы исследования / Марина Александровна Холодная. – [2-е изд.]. – СПб. : Питер, 2002. – 272 с.
5. Психология : [учебник для гуманитарных вузов / под. общ. ред. В. Н. Дружинина]. – СПб. : Питер, 2001. – 656 с. – (Серия «Учебник нового века»).
6. Айзенк Г. Ю. Интеллект: новый взгляд / Г. Ю. Айзенк ; пер. с англ. А. В. Александровой // Вопросы психологии. – 1995.- 340 с.
7. Гарднер Г. Структура разума: теория множественного интеллекта / Говард Гарднер; [пер. с англ. А. Свирид ; под ред. Э. Крайникова]. – М. : ООО «И. Д. Вильямс», 2007. – 512 с.

Безпалько В.

Науковий керівник – доц. Винничук О. Т.

ПОНЯТТЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ В ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ

Інтелектуальна культура особистості є одним із структурних компонентів загальної особистісної культури. Вона включає комплекс знань і умінь у сфері розумової праці: вміння визначати цілі пізнавальної діяльності, планувати її, виконувати пізнавальні операції у різний спосіб, працювати із джерелами.

Інтелектуальна культура як психологічний феномен є складно-структуроване утворення, що реалізується через когнітивну, регулятивну, комунікативну функції. Інтелектуальна культура – це характер і стиль мислення, пов'язані з духовним кліматом суспільства.

Аналіз праць вітчизняних науковців (Є. Сковін, І. Ладенко, В. Лозова, А. Алексюк, М. Чошанов та ін.) показав, що інтелектуальна культура студента – це рівень розвитку його особистості в сфері інтелектуальної діяльності.

Мета статі полягає в теоретичному обґрунтуванні поняття «інтелектуальної культури» в психолого-педагогічній науці з урахуванням різних точок зору вчених щодо трактування цього терміну.